

1880 - 2010

Mereu Împreună

ROMÂNIA ♦ GRECIA
130 DE ANI DE RELAȚII DIPLOMATICE

Cuvânt introductiv, *GEORGIOS D. POUKAMISAS*,
Ambasadorul Republicii Elene la București

Mereu Împreună, *GEORGETA FILITTI*

Editor, *NICOLAE PEPENE*

EDITURA SUVENIR
BRAȘOV, 2010

Grecia și România au o îndelungată istorie cu elemente comune. Expresia diplomatică a relațiilor bilaterale a prins corp în urmă cu 130 de ani. Rememorarea unor evenimente, personalități și instituții din acest răstimp confirmă cooperarea mereu ascendentă între cele două țări.

Doamna Georgeta Filitti, cercetătoare avizată și neobosită a istoriei moderne a României, a avut dispoziția prietenească de a sintetiza, cu ocazia împlinirii a 130 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice între Grecia și România, într-un album istoric, elementele reprezentative ale legăturilor de prietenie între cele două țări.

Lucrarea se intitulează *Mereu împreună*. Indiscutabil, nu putea fi altfel căci legăturile între cele două state sunt foarte vechi. Pe alții teme inicitia lor îi surprinde; grecii și românii obiectivi le interpretează ca pe o realitate născută din necesitate.

Grecii și românii s-au aflat mereu împreună de-a lungul istoriei, având o abordare în consens a problemelor ivite în spațiul sud-est european, cărui aparțin ambele țări. Desigur, Grecia este și o țară mediteraneană, după cum România aparține și Europei Centrale și regiunii Mării Negre.

Colaborarea strânsă între cele două state contribuie la întărirea stabilității în Balcani și în același timp la consolidarea intereselor lor particulare.

Afinitățile între Grecia și România sporesc tot mai mult și pentru că parcurg împreună un drum european comun. Ambele țări au în vedere păstrarea aceluiași statut de stabilitate și prosperitate. Si așa vor continua.

GEORGIOS D. POUKAMISAS
Ambasadorul Republicii Elene la București

ROMÂNIA • GRECIA

O istorie multimilenară îi unește pe greci și pe români. Fără granițe comune, acești locuitori ai Balcanilor au tradiții de cooperare devenite adevărate modele de înțelegere reciproc avantajoasă.

Epoca modernă debutează cu un episod comun: scuturarea jugului otoman. Chiar dacă demersul lui Tudor Vladimirescu și Alexandru Ipsilanti a eșuat în 1821 iar acțiunile lor s-au terminat tragic, realitatea plămădită vreme de sute de ani n-a făcut decât să se consolideze prin prezența unor comunități grecești puternice și bogate în spațiul românesc. Implicarea pleneră a membrilor lor în viața Principatelor Române se regăsește în acțiuni ce depășesc hotarele românești.

Mitropolitul Dosithei Filitti (1734-1825) își lasă averea unui așezământ activ deopotrivă în Țara Românească și în Grecia.

Dora d'Istria (1828-1888), unul din primii cetățeni de onoare ai Atenei, scriitoare de recunoaștere internațională, a promovat ideea federalizării Balcanilor, a discutat condiția femeii și a întreprins cercetări de orientalistă.

Panaiot Moruzi (1816-1859), proprietar la Vârfu Câmpului, se acoperă de glorie în războiul Crimeii în fruntea Legiunii sacre organizate pe spezele sale.

Doctorul Apostol Arsaki (1789-1874), la un moment dat (în 1862) prim-ministru al României, este ctitorul școlii elitiste *Arsakeion* din capitala elenă, funcționând din anul 1842.

Evanghelie Zappa (1800-1865), mare proprietar în Bărăgan, este în același timp donator generos al Academiei Române și promotor, în 1859, al renașterii Jocurilor Olimpice antice. *Zappeionul* de la Atena stă mărturie bunului său renume.

Eteristul Constantin Aristia (1800-1880), scriitor, traducător și actor, întemeiază la Atena, în 1843, *Societatea Filodramatică* iar în Țara Românească animă viața teatrală și face traducerea remarcabilă a *Bibliei* și a *Iliadei* lui Homer.

Acestor exemple li se adaugă miile de greci formând o populație lucrativă de negustori, arendași, armatori, ziariști, editori, medici, profesori răspândiți în mai toate orașele și târgurile din Principate.

Apariția la București a publicației în limba greacă „Zefirul Istrului“ (1841), în redacția lui Dim. Arghiriadis ori a „Monitorului grec al Valahiei“, condus de M. Hristides (1848), crearea primei bănci comerciale la Brăila (1845), a băncii Z. Chrisoveloni la Galați (1848), apariția societății grecești de navigație din Brăila (1857) oglindesc dinamismul puțin obișnuit al vieții comunitare grecești în hotarele românești.

Pe fondul desprinderii treptate a Principatelor Române de sub suzeranitatea turcească, instituirea regimului de porto franco la Brăila (1836) și Galați (1837), trimiterea, după 1834, a 65 de tineri români la studii în Grecia, recunoașterea oficială, în 1860, a existenței comunităților grecești și a instituțiilor pendinte de ele (școli, biserici, tipografii, publicații) sau publicarea între 1830 și 1900 a 176 de cărți grecești în tipografiile românești – toate sunt elemente favorizante atât pentru dezvoltarea comunităților grecești ca atare cât și pentru cooperarea cu românii.

Vreme de 45 de ani, între 1835 și 1880, dialogul greco-român, în accepție juridico-diplomatică, s-a purtat prin intermediul protectorilor, al viceconsulilor, consulilor și al consulilor generali. În 1836, I. Popsi este investit protector la *Focșani* (în 1851 înființându-se acolo agenția consulară condusă de Messinezis). La *Bacău-Roman* e numit, în 1848, S. Notaris (agenția consulară se creează în anul următor). La *Tecuci*, în 1853, figura ca protector Petre Notari pentru ca peste patru ani să funcționeze agenția dirijată de Tzimboukakis.

Viceconsuli și consuli sunt atestați documentar la *Bârlad* (din februarie 1836, Eftimie Scurri), *Fălciu* (din octombrie 1836, Al. Plastova), *Ploiești* (din mai 1842, I. Zotou), *Craiova* (mai 1843, Popa Ștefan), *Giurgiu* (mai 1848, Georgios Tzimikos), *Fălticeni* (ianuarie 1851, A. Mihalopoulos), *Vaslui* (aprilie 1852, Theodor Thomaidis), *Buzău* (ianuarie 1852, Georgios Arghiroopoulos), *Turnu Măgurele* (iunie 1853, Theodoriadis),

Târgoviște (iunie 1855, Ioannis Russo), *Slatina* (octombrie 1855, A. Arghiropoulo), *Calafat* (1856, Dinu Paul), *Călărași* (1856, Konst. Kiprios), *Verești* (1857, Petrache Paganat), *Sulina* (1857, Jean Pillidis), *Oltenița* (1859, C. Panaite), *Râmnicu Sărat* (1869, K. Tabakopoulos), *Turnu Severin* (1873, Tzikides Aristodoulo), *Alexandria* (1876, S. Papaianopoulos), *Roman* (1877, Aristide Petropoulo), *Constanța* (1879, Ulisse Scottas), *Sinaia* (1880, G. Eugeniadis).

La 25 februarie 1835, sub domnia lui Mihai Sturdza, C. Sakelarie devine consul general al regelui elenilor Otto I la Iași. În aceeași zi Sotiatis Xenos e numit viceconsul la Galați (în 1850 se înființează consulatul, avându-l în frunte pe L. Argentis). Acolo și la Brăila funcționează scurtă vreme și Gh. Athanasiadi, participant la războiul pentru independența Greciei ca locotenent al lui Nikitaras. A lăsat o interesantă descriere, rămasă până azi inedită, a evenimentelor de atunci și a carierei sale în Țara Românească și Moldova, redactată în 1856 la Taganrog unde și-a continuat cariera consulară.

La București, în timpul lui Alexandru Ghica, consulatul general începe să funcționeze la 1 septembrie 1841, titular fiind I. Rizos.

La 14 februarie 1859 consulul general C. Haralambis era primit în audiență de prezentare de proaspătul domnitor al Principatelor Unite, Alexandru Ioan Cuza, care i-a declarat: „poporul român n-a făcut altceva în această situație decât să imite națiunea elenă“. Diplomatul grec comentează: „principele Cuza e cel mai potrivit gospodar pe care îl poate avea poporul acestor Principate“.

Arhivele acestor oficii diplomatice *in nuce*, păstrate la Atena și București, oferă o imagine grăitoare a diversității problemelor generate de statutul de pașaportar (litigii, cereri de împământenire, contracte, autentificări de cumpărări-vânzări, emiteri de acte de stare civilă, pașapoarte ș.a.). Într-un cuvânt, relațiile bilaterale din sfera economică, politică și culturală – până în 1880 când încep să funcționeze și legațiile din cele două capitale.

1. BUCUREȘTI. PODUL ȘI MĂNĂSTIREA MIHAI – VODĂ, 1794

Relațiile diplomatice greco-române au avut o conotație aparte câtă vreme Grecia era un stat independent iar România avea să-l dobândească abia după războiul din 1877-1878. Existența comunităților grecești în România, a spațiului epirot ca pepinieră de emigrație la nord de Dunăre și îndelungata tradiție de apropiere (exprimată, între altele, în căsătorii mixte, achiziționare de proprietăți în țările române, comerț prosper, transhumanță) au făcut posibilă materializarea noilor raporturi diplomatice româno-elene. Anume precedente dovedesc preocuparea constantă a autorităților în acest sens. În 1863, Dimitrie Bolintineanu, ministrul de Externe al principelui Cuza efectuează o vizită în Grecia. Peste patru ani, diplomatul Iancu Bălăceanu e trimis la Atena de regele Carol I spre a-l saluta pe regele elenilor George I.

O serie de evenimente cauționează bunele raporturi între cele două regate: în 1866 ia ființă Asociația Centrală Filantropică pentru ajutorarea cretanilor, la inițiativa lui Constantin Suțu, descendent al familiei fanariote. În 1877, grecii, prin intermediul everghetului Evanghelie Zappa, întemeiază Comitetul de ajutorare a combatanților români în războiul de independență. În fine, în 1878, se semnează convenția comercială greco-română (valabilă până în 1887). Aceasta prevedea drepturi reciproce egale pentru desfășurarea activităților comerciale și industriale pe teritoriul celeilalte țări și acordarea, în sistemul vamal, a clauzei națiunii celei mai favorizate. A fost un impuls dat în primul rând întreprinzătorilor greci din România.

În 1875, în ajunul războiului oriental, Cleon Rangavis, consulul general al Greciei la București, face prima tentativă de transformare a agenției în reprezentanță diplomatică. Concomitent, generalul Iancu Ghica, agentul diplomatic al României la Constantinopol, începe demersuri în același sens pentru înființarea agenției diplomatice române la Atena.

Pe atunci trăiau în România 30.000 de greci.

„Chestiunea orientală“ se acutizează prin izbucnirea războiului ruso-româno-turc. La 9 mai 1877 România își declară independența, confirmată de Congresul de la Berlin în 1878. Tot atunci Grecia ocupă Tesalia și parte din Epir, aflate sub dominație otomană.

Noul statut internațional al României e recunoscut de Grecia la 11 februarie 1880. Prin legea din 2 februarie 1879 România înființa nouă legații în străinătate, între care și pe cea din capitala Greciei. La 28 decembrie același an, Constantin Esarcu devine ministru rezident. Peste un an, la 31 decembrie 1880, este instalat definitiv ca trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al României pe lângă regele elenilor.

I-au urmat G.M. Ghica (1882-1888), Emil Ghica (1888-1889) și Dim. Ollănescu (1889-1892).

La rândul ei Grecia trimite pe M. Dragoumis în calitate de ambasador extraordinar și ministru plenipotențiar la București, la 21 august 1881.

În anul 1880 se deschid și primele consulate românești în Grecia, cel general de la Pireu, apoi la Ianina și Salonic. În Corfu și Patras sunt consulate onorifice. Unul similar funcționează din 1887 în Cefalonia.

Anul 1892 marchează ruperea relațiilor diplomatice româno-elene datorită interpretării diferite date testamentului lui Evanghelie Zappa, mort în România în 1865. Epitropiei olimpice, destinatară majoritară a averii acestuia, i s-a substituit statul grec. Autoritățile române au pretins ca dezbaterea testamentului să se desfășoare în conformitate cu legile românești, care prevedeau că bunurile imobile nu puteau reveni străinilor.

3. EVANGHELIE ZAPPA, EVERGHET

În această situație scriitorul Duiliu Zamfirescu, însărcinat cu afaceri la Atena, a fost rechemat în țară.

Interesele românilor în Grecia urmau să fie reprezentate de Italia, iar ale grecilor în România de Rusia.

Timp de patru ani relațiile diplomatice au fost rupte. Faptul n-a afectat prea mult dezvoltarea în continuare a comunităților grecești din România. Apar publicații noi („Șoarecele“ – Galați, „Ellada“ – București, „Dunărea“ – Sulina, „Cuvântul liber“ – Brăila), trupe grecești de teatru dau spectacole la Galați, la Brăila ia ființă Asociația greacă de gimnastică (condusă de M. Frangopoulos). Familiile Sekiaris, Caroussos, Carantinos, Boțaris, Antipas, Violatos, Rodokanakis, Chryssovelonis, Harokopos, Cavadias, Embiricos, Dendrinos, Galiatzanos ș.a. își continuă activitățile comerciale, industriale și culturale în porturile dunărene, cu precădere la Brăila și Galați.

În 1896 relațiile diplomatice sunt reluate, titularii posturilor de miniștri plenipotențieri fiind George Bengescu și Cleon Rangavis.

În același an, ridicarea cretanilor împotriva dominației turcești provoacă războiul greco-turc; mulți greci din România se înscriu voluntari, alții colectează fonduri pentru susținerea operațiunilor militare. La încheierea ostilităților, prin tratatul de la Constantinopol, Thesalia reîntră în posesia Porții Otomane.

Cartea lui G.P. Paraskevopoulos, *Marea Grecie*, apărută la Atena în 1898, consacra mai multe pagini comunităților grecești din România, demonstrând perpetuarea valorilor spirituale ale Eladei dincolo de hotarele ei de atunci.

La cumpăna secolelor XIX și XX, cele două țări manifestă un interes susținut de promovare a intereselor bilaterale. În decembrie 1900 se semnează convenția comercială (valabilă șase ani) în anexele căreia sunt precizate comunitățile grecești cu avere proprie și personalitate juridică: Brăila, Galați, Calafat, Constanța, Giurgiu, Mangalia, Tulcea, Sulina.

În mai 1901, suveranii României și ai Eladei se întâlnesc la Abbazia angajându-se să împiedice proliferarea „zâzaniilor dintre grecii și românii din Macedonia“.

Tot la acea vreme, 300 de studenți români vizitează Grecia, conduși de profesorul Grigore Tocilescu, reputat arheolog.

La București se inaugurează biserica grecească, cu hramul „Buna Vestire”, în prezența ministrului G. Argyropoulos. Donatori principali au fost frații Harokopos.

La început de veac, mai multe așezăminte de cultură din România beneficiază de harul pictorilor Belizarie, Chiriacos, Liochis, Apostolou. Soprana Hariclea Darclée (1860-1931) dă spectacole la Galați, alăturându-se trupei grecești *Kokinis* cu *Traviata* de Verdi.

Relațiile diplomatice se rup pentru a doua oară la 9 mai 1905. Motivul: iradeaua sultanului Abdul Hamid, cu efect asupra Thesaliei, recunoștea egalitatea de tratament a românilor cu celelalte naționalități trăitoare în acest spațiu grecesc. Consecințele sunt dureroase: ministrul I. Papiniu se retrage de la Atena; omologul său de la București, Tombazis, face același lucru. De o parte și de alta au loc expulzări, molestări de persoane, devastări de magazine, biserici, tipografii. Statul român denunță convenția din 1900 iar școlile grecești din Constanța, Brăila, Tulcea, Calafat sunt închise și conducătorii lor aduși în fața instanțelor românești.

Starea de anormalitate va dura până în 1911.

În mod paradoxal, în acest răstimp – 1906 – se inaugurează o nouă școală a comunității elene din București.

Primii miniștri plenipotențieri după reluarea relațiilor diplomatice sunt A. Florescu și respectiv D. Carussos. Un an mai târziu apare lucrarea *Elenismul în România*, datorată lui Demostene Russo, fondatorul școlii române de studii neelene.

Balcanii își meritau numele de „butoiul cu pulbere al Europei“. Conflictul plutea în aer și succesiunea Imperiului otoman devenise o axiomă. De rezolvarea ei erau interesați greci, bulgari, sârbi, aromâni, macedoneni și... turci.

Primul război balcanic (septembrie 1912 – mai 1913) este expresia acestei năzuințe. Dar pacea continuă a fi un simplu deziderat. Al doilea război balcanic, la care participă și România, încheiat cu pacea de la București (iulie-august 1913), aduce pe foștii beligeranți la masa tratativelor și în același timp îi pune față în față pe cei doi artizani ai pacificării Balcanilor, Take Ionescu („Tăkiță Gură de Aur“) și Elefterios Venizelos (Marele Cretan). Vizita acestuia din urmă în România este un adevărat eveniment. Periplul lui va cuprinde, afară de București, orașele Sinaia, Brăila, Galați. Acolo vede, după propria mărturie, cu uimire, mai multe vase sub pavilion grecesc decât la Pireu. Era o dovadă de netăgăduit a dinamismului întreprinzătorilor greci trăitori în România. Take Ionescu devine, la cerere, mediator prin vizitele efectuate, în noiembrie 1913, la Constantinopol și Atena. Grație bunelor sale oficii se încheie acordul greco-turc ce va aduce, o vreme, liniștea între cele două națiuni. Pentru aceasta atenienii îi fac o primire triumfală: 300 de vase arborează în portul Pireu marele pavoaz în cinstea lui; e proclamat cetățean de onoare al orașului Atena și i se conferă titlul de doctor *Honoris causa* al Universității din Atena.

Dar bunele raporturi, ajunse reală prietenie, între Take Ionescu și Elefterios Venizelos au însemnat mai mult: ca o premieră europeană, cei doi convin că este o necesitate inexorabilă, un factor de stabilitate, aplicarea dreptului minorităților în Balcani.

Și ca o încununare în plan cultural, la București ia ființă Institutul de studiu al Europei de sud-est, din inițiativa lui Nicola Iorga, Vasile Pârvan și Gheorghe Murgoci. Cercetări de neolenistică fac în această vreme V.A. Urechia, I.C. Filitti, E. Hurmuzaki.

4. CONFERINȚA DE PACE DE LA BUCUREȘTI, 1913

dont l'adhésion fera l'objet d'un examen favorable de la part
des Parties Contractantes et prendra effet dès que les autres
pays signataires auront notifié leur accord.

En foi de quoi les dits Plénipotentiaires ont signé le présent
Acte.

Fait à Athènes, le neuf février mil neuf-cent trente-quatre
en quatre exemplaires dont un a été remis à chacune des
Hautes Parties Contractantes.

Asasinarea, în 1914, la Sarajevo, a moștenitorului tronului Austro-Ungariei aruncă lumea în Primul Război Mondial.

România și Grecia își declară neutralitatea.

Miniștri plenipotențiar (Psychas la București, N. Filodor la Atena) rețin în rapoartele lor gravele dileme politice care frământau ambele țări ca și conturarea limpede a unei înțelegeri româno-greco-sârbe.

În 1916 România iese din neutralitate și se alătură Antantei. În același an E. Venizelos formează la Salonic un guvern de „apărare națională”, iar în iunie anul următor Grecia urmează pilda României.

În noiembrie 1918 trei reprezentanți ai statelor balcanice (E. Venizelos, N. Pasici, T. Ionescu) adresează un memorandum Marii Britanii prin care declară că țările lor sunt decise „a trăi în strânsă uniune”, pe baza respectării principiului naționalităților. Este o normă de comportament politic exprimată în anii următori în manifestările fiecăruia în organisme internaționale.

România și Grecia fac parte din Antanta balcanică, întemeiată în 1919, și devin membre fondatoare ale Societății Națiunilor.

Solidaritatea balcanică, dorită de toți oamenii politici, pare să-și găsească materializarea și în cele două căsătorii dinastice, încheiate în 1921: e vorba de însoțirea lui Carol, prinț moștenitor al României, cu principesa Elena a Greciei și a diadohului George al Greciei cu principesa Elisabeta a României.

Regina Maria e supranumită „soacra Balcanilor”, căci avea să se adauge și căsătoria fiicei sale Marioara cu regele Iugoslaviei, Alexandru.

Tot în 1921 se încheie la Paris Convenția privitoare la statutul Dunării. Printre semnatari: România și Grecia.

La București, Nicolae Iorga publică lucrarea *Grecs et roumains au cours des siècles* iar medicul H. Sarafidis din Constanța două dicționare (grec-român și român-grec). Departe de a fi apariții circumstanțiale, acestea demonstrează odată în plus solidaritatea ce animă cele două popoare. Foarte curând ea se va exprima și în plan internațional.

După războiul pierdut în Asia Mică, Grecia este susținută ferm de România la conferința de pace de la Lausanne din 1922. N. Titulescu și I.G. Duca pledează în acest sens.

În urma schimburilor de populații impuse *post bellum*, multe familii grecești din Asia Mică și Tracia Orientală se refugiază în România.

Ministrul grec al Afacerilor Externe, Ap. Alexandris, face o vizită oficială la București pentru a evalua posibilitatea de raliere a țării sale la Mica Înțelegere (Cehoslovacia, Iugoslavia, România). În anul următor are loc la București, cu participarea unei delegații din Grecia, prima conferință a acestui organism, în varianta feminină, în centrul discuțiilor fiind problema emancipării femeii.

Evoluția evenimentelor politice din Grecia, soldată cu proclamarea republicii în 1924, nu modifică bunele relații între România și Grecia, așa cum reiese din rapoartele ministrului român de la Atena, C. Langa Rășcanu. Mai mult, România se interpune, în 1925, în conflictul greco-bulgar pe cale de a se extinde, asigurându-l pe K. Kollas, prin vocea ministrului de Externe I.G. Duca, de bune oficii în aceste împrejurări. Șeful diplomației române milita pentru neprecipitarea lucrurilor și împiedicarea hegemoniei unui stat anume în Balcani.

Și A. Mihalakopoulos, omologul său elen, considera posibilă păstrarea păcii în acest spațiu geografic prin încheierea prioritară a unor acorduri de cooperare româno-elen și elen-iugoslav.

Numărul consulatelor române din Elada crește cu cele de la Syra (1914), Volo (1922), Mytilini (1926), Zante (1929).

În plan cultural, cu reverberații în întreaga Europă, are loc acum, în 1927-1928, vizita scriitorului brăilean Panait Istrati, cu obârșie grecească, în Elada, relatată mai apoi în „Le Monde“. Întâlnirea cu Georgios Seferis și Nikos Kazantzakis marchează întrunirea a trei mari personalități ale spiritualității balcanice. Concomitent, la București, pe str. Mecet, se inaugurează școala greacă, după ce, în anul precedent, luase ființă, tot acolo, Institutul de studii bizantine.

În 1931 se semnează Protocolul referitor la școlile și bisericile grecești din România, iar în 1933 se constituie comunitatea elenă din capitală sub președinția lui Petre Vasalopol.

„Almanahul elenismului din România“, apărut în 1929 la Constanța, dă măsura prezenței grecilor în mai toate resorturile vieții cotidiene românești.

Și în plan comercial relațiile greco-române înregistrează un curs ascendent. După acordul provizoriu din 1927 apare un spor de 14% în exporturile românești spre Grecia.

Prima conferință balcanică (1930) desfășurată la Atena, sub conducerea lui Al. Papanastassiou (delegat din partea României, Vespasian Pella) se încheie optimist: „popoarele surori“ din această zonă își pot rezolva pe cale pașnică diferențele ivite între ele.

Vizita la București, în august 1931, a primului ministru al Greciei, Elefterios Venizelos, la invitația omologului său român, profesorul Nicolae Iorga (în același timp președintele Asociației române a prietenilor Greciei) este expresia raporturilor continuu ascendente ale celor două țări.

Și a treia conferință balcanică (octombrie 1932, București), având drept gazdă pe senatorul țărănist Ștefan Cicio Pop, definește scopul final al tuturor eforturilor diplomatice și anume: prezervarea păcii în Balcani. Asigurările permanente, prin reuniuni internaționale periodice, erau cu atât mai necesare cu cât la orizont se profilau amenințătoare cele două forme de totalitarism, nazismul și bolșevismul, din a căror confruntare, peste numai câțiva ani, întregul continent va fi prins în vârtejul mistuitor al războiului.

Vizita la Atena, în octombrie 1933, a ministrului de Externe român Nicolae Titulescu se încadra în acest efort de păstrare a echilibrului european, cum observa premierul grec P. Tsaldaris; aceeași conotație o capătă lucrările celei de a patra Conferințe balcanice, ținută în noiembrie la Salonic.

După conciliabule între Nicolae Titulescu, ministrul de Externe grec D. Maximos și N. Politis, ambasadorul Greciei la Paris, la 9 februarie 1934 se semnează în Aula mare a Academiei din Atena Pactul Înțelegerii

balcanice. Beneficiari: România, Turcia, Iugoslavia, Grecia. În esență acesta prevedea garantarea mutuală a securității frontierelor și abținerea de la acorduri unilaterale cu altă țară balcanică. Angajamentele contractate anterior rămăneau în vigoare.

La 3 iunie același an, președintele republicii elene, Alex. Zaimis, considera că un atare acord „ne pune la adăpost de uneltirile și intrigile dușmanilor noștri“. El a fost potențat de semnarea actului de constituire a Consiliului Economic Consultativ al Înțelegerii Balcanice (prima sesiune având loc la Atena în ianuarie 1935); cele șapte reuniuni ulterioare până în 1940, au jucat un rol semnificativ mai ales în dinamizarea schimburilor comerciale.

↑ 6. NICOLAE TITULESCU PE ACROPOLE

Lovitura de stat întreprinsă de generalul Georgios Kondylis în octombrie 1935, care a însemnat abolirea regimului republican, revenirea pe tron a regelui George al II-lea și instituirea, din 1936, a dictaturii militare a generalului Ioannis Metaxas nu modifică angajamentele balcanice ale Greciei. Lucrul s-a văzut la întâlnirea miniștrilor de Externe ai țărilor membre ale Înțelegerii Balcanice de la Belgrad din mai 1936.

Relațiile speciale în plan diplomatic dintre cele două țări se regăsesc și în propunerea lui Nicolae Titulescu ca Nic. Politis să fie ales vicepreședinte al conferinței de la Montreux (1936). Apoi consfătuirea șefilor Statelor Majore la București (din partea Greciei, Alex. Papagos, din partea României, Nic. Samsonovici) confirmă aceeași stare de spirit ca și convenția militară cvadripartită subsecventă încheiată la București în 1937.

Pentru detensionarea situației din Balcani, statele membre ale Înțelegerii Balcanice semnează un acord cu Bulgaria la Salonic (iulie 1938), promovând din nou principiul nerecurgerii la forță în relațiile interstatale. Premierul elen I. Metaxas vedea în acest demers, după mărturia ministrului român la Atena, Eugen Filotti, „un gest de conciliere și de apropiere“.

Deteriorarea situației internaționale, manifestările agresive ale Germaniei și Uniunii Sovietice obligă statele balcanice la o coordonare sporită a eforturilor de menținere a păcii. În septembrie 1938, consiliul permanent al Înțelegerii Balcanice, întrunit la Geneva (din partea României, N. Petrescu Comnen, din partea Greciei, subsecretarul de stat N. Mavroudis) constată înrăutățirea dramatică a climatului politic internațional, iar Conferința Statelor Majore ținută la Atena în același an discută posibilitățile concrete de întrajutorare militară. Pentru a da credibilitate sporită cooperării multiple, legațiile celor patru state sunt ridicate la rang de ambasade, începând cu 1 ianuarie 1939.

În capela legației Greciei din București, din 1932, serviciul religios era asigurat de preotul Constantin Moraitakis.

Paralel cu acordurile încheiate în Balcani, Franța și Marea Britanie asigură România și Grecia că le vor acorda asistență în caz de agresiune.

Vizita ministrului român de Externe Grigore Gafencu la Atena, în iunie 1939, e o altă confirmare a dialogului profitabil româno-elen.

Ultimii ani de pace înregistrează evenimente culturale de natură să cimenteze în continuare comunitatea spirituală a celor două popoare. În 1935 apare lucrarea lui Nicolae Iorga *Byzance après Byzance* (tradusă în limba greacă în 1985); în același an, Andreas Embiricos, fiul unui consul grec din Brăila, publică volumul *Furnal*, considerat actul de naștere al suprarealismului grecesc. În 1937 profesorul Victor Papacostea întemeiază Institutul de studii și cercetări balcanice și revista „Balcania“.

Liga greco-română, creată la Atena în același an sub președinția lui Perikles Argyropoulos, își propune să adâncească legăturile bilaterale pe multiple planuri. În fine, volumul profesorului Ștefan Bezdechi *Antologia poeziei grecești, 1800-1930*, inaugurează seria de 16 antologii consacrate literaturii grecești și traducerilor în limba română, iar *Studiile istorice greco-române* ale lui Demostene Russo din același an exprimă interesul grecilor din România pentru asemenea cercetări.

